

Odkrycie spuścizny ks. prof. Piotra Kremiera – współpracownika Założyciela KUL

Nigdy nie przypuszczałem, że będąc teologiem badającym głównie współczesny stan wiarygodności chrześcijaństwa i Kościoła można dokonać naukowego odkrycia. A jednak...

W roku 2018 KUL świętuje stulecie istnienia. Jest to też jubileusz Wydziału Teologii i Katedry Teologii Fundamentalnej, które zostały utworzone wraz z zaistnieniem KUL. Jako pracownik Instytutu Teologii Fundamentalnej KUL kilka lat temu zainteresowałem się początkami tej teologicznej dyscypliny w Lublinie.

Wiedziałem, że pierwszym teologiem fundamentalnym był tu ks. Piotr Kremer. Z kilku krótkich biogramów (np. M. Ruseckiego, w: *Leksykon Teologii Fundamentalnej*, red. M. Rusecki i in., Lublin-Kraków 2002 s. 690-691) można się dowiedzieć, że żył w latach 1878-1951. W 1898 r. podjął studia filozoficzno-teologiczne w seminarium duchownym we Włocławku, a w latach 1903-07 studiował teologię dogmatyczną i fundamentalną w Akademii Duchownej w Petersburgu, która była jedynym miejscem gdzie duchowni katolicy mogli zdobywać wyższe wykształcenie na terenie zaboru rosyjskiego (zob. I. Wodzianowska, *Rzymskokatolicka Akademia Duchowna w Petersburgu 1842-1918*, Lublin: TN KUL 2007). Była kontrolowana przez władze carskie. W niej studiował i wykładał także ks. Idzi Radziszewski – Założyciel Uniwersytetu Lubelskiego (potem KUL) w 1918. W 1907 r. ks. Kremer uzyskał tytuł magistra, potem wykładał w seminarium duchownym we Włocławku. Od 1915 r. zaczął wykładać teologię fundamentalną w Akademii Duchownej w Petersburgu, gdzie w 1917 r. uzyskał stopień doktora teologii. W 1918 r. pomagał ks. Radziszewskiemu zakładać Uniwersytet Lubelski i wszedł w skład jego Komitetu Organizacyjnego. Został profesorem zwyczajnym KUL, pierwszym Dziekanem Wydziału Teologicznego i pierwszym kierownikiem Katedry Teologii Fundamentalnej. Przez wiele lat koordynował działalność Związku Zakładów Teologicznych w Polsce, czyli zrzeszenia wykładowców seminariów duchownych, organizując jego zjazdy. Pełnił prawdopodobnie funkcję przewodniczącego. Po wybuchu II wojny światowej został aresztowany wraz z innymi profesorami KUL. Zwolniono go z powodu złego stanu zdrowia. Zamieszkał w Izabelinie u sióstr franciszkanek Rodziny Maryi. Do pracy w KUL już nie powrócił ze względów zdrowotnych. Od 1941 r. był sparaliżowany, a 5 lat później prawie całkowicie stracił wzrok.

Jako naukowiec opowiadał się za neoscholastyczną koncepcją teologii fundamentalnej. Podejmował problematykę na styku nauki i wiary w kontekście neopozytywizmu i materializmu, zagadnienie poznania teologicznego i źródeł teolo-

gii, a także eklezjologiczną, w ramach której badał dzieje eklezjologii i nauczanie Vaticanum I o Kościele. Uprawiał też teologię porównawczą katolicyzmu i prawosławia rosyjskiego, które znał z racji pracy w Akademii Duchownej w Petersburgu. Był kierownikiem Sekcji Teologii Porównawczej w KUL. Opublikował kilka artykułów naukowych, przeglądowych i ponad 20 recenzji. Według informacji zebranych przez ks. Romualda Łukaszyka (w artykule Pięćdziesięciolecie teologii fundamentalnej na KUL (1919-1968), „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 15:1968, z. 2, s. 5-53) ks. Kremer prowadził m.in. następujące wykłady i seminaria tematyczne: „Kościół jako podmiot władzy”, „Idea Kościoła u ojców apostołskich” (w roku akad. 1918/19), „Prymat św. Piotra w świetle ksiąg Nowego Testamentu”, „Wartość apologetyczna teorii czterech znamion” (1919/20), „Nauka katolicka o Kościele w oświeceniu teologów prawosławnych”, „Rozbiór krytyczny ważniejszych zarzutów teologii prawosławnej przeciw papiestwu” (1920/21), „Kościół stróżem i nauczycielem słowa objawionego” (1928/29), „O nieomyślności Urzędu Nauczycielskiego” (1929/30). Pod jego kierunkiem, w okresie 1918-39, powstały 4 rozprawy doktorskie: ks. Michała Krzywickiego „Prymat papieski a Kościoły wschodnie w okresie nestorianizmu”, ks. Henryka Hlebowicza „Nauka o jedności Kościoła u św. Jana Chryzostoma”, ks. Marcina Wojciechowskiego „Nieomyślność Kościoła Chrystusowego według A. S. Chomiakowa i jego zwolenników” i ks. Stanisława Cieślaka „Siła dowodowa cudu”.

Autorzy biogramów o ks. Kremerze zgodnie kończyli je informacją, że jego spuścizna znajduje się w klasztorze karmelitów bosych w Czernej pod Krakowem. Pod koniec 2015 r. postanowiłem to zbadać. Poprosiłem swego doktoranta, by skontaktował się z karmelitami. Ku memu zaskoczeniu powiedział, że mają oni tę spuściznę i stanowi ona dla nich problem, bo nie wiedzą co z nią zrobić. Znajduje się ona nie w Czernej, lecz w Archiwum Krakowskiej Prowincji Zakonu Karmelitów Bosych w Krakowie. Na wiosnę 2016 r. wraz z ks. dr. hab. Jacentym Mastejem udałem się tam. Przyniesiono nam 6 teczek formatu A4. Były dość starannie uporządkowane. W jednej z nich znajdowały się osobiste dokumenty. Na wierzchu była legitymacja. Ponieważ dość pobieżnie zapoznaliśmy się z nią, to myśleliśmy, że jest to legitymacja na zniżkowe przejazdy kolejowe. Dopiero po powrocie do Lublina i dzięki pomocy pracowników Muzeum Uniwersyteckiego KUL dowiedzieliśmy się, że jest to legitymacja pracownika KUL i to z nr 1. Po jakimś czasie karmelici przysłali jeszcze 4 teczki spuścizny ks. Kremera i oficjalnie przekazali ją KUL pismem z dnia 22 IV 2016 roku.

Na moją prośbę jej wstępnego skatalogowania dokonała dr Irena Wodzianowska z Instytutu Historii KUL. Spuścizna ks. Kremera obejmuje dokumenty prywatne (w tym np. świadectwo maturalne), korespondencję, rękopisy publikacji, skrypty wykładów i notatki z obrad rady wydziału.

Mam świadomość, że stuletnie dzieje teologii w KUL, nie tylko fundamentalnej, kryją jeszcze wiele innych białych plam. Na przykład ostatnio odkryłem, że jezuita o. doc. (dr hab., zastępca prof.) Bogusław Waczyński (1907-81), który

był kierownikiem Sekcji Teologii Fundamentalnej, otrzymał zakaz prowadzenia wykładów w KUL w latach 1951-56 wydany przez ministerstwo szkolnictwa wyższego. W czasie okupacji ratował Żydów. Został wpisany na listę sprawiedliwych Muzeum Polaków Ratujących Żydów Podczas II Wojny Światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej.

Legitymacja nr 1 Uniwersytetu Lubelskiego wydana 9 maja 1922 r., uprawniająca ks. dr. Piotra Kremera, pierwszego Dziekana Wydziału Teologii (1918-19 i 1929-30) do zniżki 50% na przejazd kolejami państwowymi.

Legitymacja podpisana w zastępstwie rektora przez ks. Antoniego Szymańskiego (rektora w latach 1933-42).

Pamiątka przekazana przez ks. dr. hab. Krzysztofa Kauchę, prof. KUL, Wydział Teologii.

Ks. Krzysztof Kaucha

Ks. dr hab. Krzysztof Kaucha, prof. KUL jest przewodniczącym Komisji Teologii PAN Oddział w Lublinie.